

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 109:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Ds K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Ds J. van Andel, s-Gravenhage; Ds B. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Boets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Ds K. Fernhout, Vroeland; Prof. Dr F. W. Grosholde, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Koizer, De Steeg; Ds B. A. Knoppers, Amsterdam; Ds J. G. Kunst, Arnhem; Ds G. R. Kuiper, s-Gravenhage; Ds H. W. Laman, Assen; Ds C. Landheer, Amsterdam; Dr S. O. Los, s-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Ds F. C. Meijster, Rotterdam; Ds J. C. Rullmann, Utrecht; Dr J. Thijss, Meppel; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Dr D. H. Th. Vollenhoven, s-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Ds J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, s-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Broenstraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINRE, Goss
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling
Voor 4 Buitenland en Ned-Indië f7.50 per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Behoeftes aan Gezag III. — Uit de Schrift: Gedoek mijner... (Lucas 23:42). — Kerkelijk Leven: Synode-Indrukken IX. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Het bevolkingsvraagstuk I. — Opvoeding en Onderwijs: Een oude vraag: Bij de buren. — Literatuur en Kunst: Het tragische element in Strouvo's „De Oogst“. — Pop-Wet. Schetsen: Prof. Buytendijk over de leiding in de Geref. Kerk. — Zending en Evangelisatie: Een en ander III. — Voorzichth. — Stemmen uit onze Kerken. — Boekbespreking. — De Synode van Assen: Het Rapport der Dogmatisch-Kaergetische Commissie (Slot). — Kerknieuws.

BEHOEFTE AAN GEZAG.

III.

Dat in de ziel van den modernen mensch weer zekere behoefte aan gezag begint wakker te worden, is merkbaar uit meer dan een verschijnsel. Ik zou hier onder anderen kunnen wijzen op den suggestieven invloed, die er uitgaat van een figuur als Mussolini. Er is iets fascinerends in het fascisme. Napoleon is een klassiek bewijs ervan, hoe een volk na een tijd van anarchie ten laatste weer gaat hunkeren naar een vaste hand, die het regeert. Wie let op de machteloosheid van landen als Engeland, Duitsland en Frankrijk tegenover de groote vraagstukken, waarvoor de wereld zich geplaatst ziet, slaakt onwillekeurig wel eens de verzuchting, dat er een man mocht opstaan, die orde in den chaos bracht en die, om het maar heel eenvoudig te zeggen, van opschieten wist.

Men versta mij wel: ik voer hier geen pleidooi voor de beginselen van het fascisme, dat de bron van het gezag niet zoekt in de soevereiniteit van God, maar gegrond is op louter menselijke willekeur. Ik bedoel slechts er de aandacht op te vestigen als een bewijs, hoe de autoriteitsgedachte in sonamige kringen, zij het dan ook noodgedwongen, weer veld wint.

Eenigszins op dezelfde lijn ligt trouwens meer dan een overgang uit het Protestantisme tot de Roomsche kerk. Wij moeten voorzichtig zijn met aan dergelijke „bekeerungen“ al te groote betekenis te hechten alsof zij symptomen waren van een wijd vertakte beweging in de richting van Rome. Meestal is zulk een overgang resultaat van een samenwerking van factoren en omstandigheden. Maar toch geeft een terugkeer tot het pangsdom als b.v. van Frederik van Eeden te denken. Het is een opmerkelijk teeken des tijds, dat een man als deze dichter-wijsgeer, die het moderne leven door en door kent en het tot op den bodem heeft gepeld, roekens- en peinzensmoede zijn toevlucht heeft gezocht in een kerkelijke gemeenschap, waar het blind geloof zich onvoorwaardelijk onderwerpt aan het „Roma locuta, causa finita“ en waar het gezag van den priester nagenoeg onbeperkt heerscht over het geweten van den leek. Er schuilt in het Roomsche systeem een fascistische tendenz en misschien is het wel mee hieruit te verklaren, dat het fascisme juist in Italië zoo gemakkelijk heeft kunnen wortel schieten.

Maar er zijn, behalve bovengenoemde, nog andere en zeker niet minder betekenisvolle aanduidingen, dat de behoefte aan gezag, bijzonder ook in meer geestelijk opzicht, veld wint. Ik denk hier aan klanken die den laatste tijd uit de Duitse theologische wereld tot ons overwaaien en die niet onduidelijk schijnen te verstaan te geven, dat het van zichzelf oververzadigde subjectivisme nolens volens weer een steunpunt gaat zoeken in objectieve normen.

Dat een dergelijke geestesstemming zich ook binnen onze eigen grenzen baan breekt, valt onder meer op te maken uit de orthodoxe actie, die juist dezer dagen onder de Doopsgezinden in gang is. De bekende Gethoornsche predikant Hylkema, Voorzitter en leider van de Doopsgezinde Gemeentedagvereening, een man van gezag in zijn kring, kondigde eenigen tijd geleden in zijn gemeentebled „Ons Krantje“ aan, dat hij voor zijn gemeente een openbare voordracht zou houden over de vragen: „Is de moderne godsdienstigheid der laatste jaren tot opbouw of afbraak onzer gemeente geweest? Hebben wij er genoeg aan in leven en sterven?“

Tevens drukte hij in dat blaadje de stellingen af, die hij van plan was te verdedigen en deze stellingen zijn in meer dan één opzicht, als uiting van het moderne geestesleven hoogst merkwaardig. Hylkema houdt daar in vol, dat het modernisme als reactie tegenover tra-

ditioneel aangenomen leer en kerkelijke sleur en doode gewoonten den ernst en de waarachtigheid en het persoonlijke van den godsdienst naar voren heeft gebracht. Over deze stelling zal de gereformeerde zeker met den Gethoornschen prediker nog wel eens van gedachten willen wisselen. Men schijnt in moderne kringen nu eenmaal er volslagen blind voor te zijn, dat de gereformeerde belijdenis juist hoogen ernst maakt met het geloof als daad van persoonlijke toeigening van het heil in Christus. Doch dit nu daargelaten — wat Hylkema dan laat volgen, kan bijna letterlijk door ons worden overgenomen. „Door de verwerping van Gods openbaring en van Zijn zaligmakend verlossingswerk in Jezus Christus (ik citeer hier woordelijk) heeft de moderne richting de gemeente en het godsdienstig leven willen opbouwen buiten het ééne fundament, dat gelegd is (1 Cor. 3:11). De waarde van het godsdienstig leven bij de modernen mag niet worden onderschat, doch het kan worden vergeleken met de bloem van het Christendom, die van den wortel is afgesneden.“ In plaats van Jezus Christus als onmisbaar fundament der gemeente wilde de moderne richting het eigen geweten en Gods openbaring daarin tot grondslag nemen. Het geweten is zoo dikwerf door zonde en bekrompenheid verduisterd en Gods openbaring in onze eigen ziel is al even beperkt als onze persoonlijkheid en haar heiligheid, dat het armoede is daarop te bouwen in plaats van op de volmaakte openbaring in Jezus Christus.“ „Nur mit ein bischen andern Worten“ zouden dergelijke stellingen op een gereformeerde predikantenconferentie algemeen hartelijke instemming vinden.

Hylkema wijst er dan verder op, dat de moderne Bijbelcritiek den Bijbel wetenschappelijk heeft willen becritiseeren, maar dat deze critiek van geen waarde is, wanneer ze het werk is van menschen, die geheel niet kennen het godsdienstig leven dat beschreven wordt. De moderne richting heeft dan ook practisch de gemeente van den Bijbel als dagelijksche spijs beroofd en van Jezus Christus als haar Heer en Zaligmaker. Nieuw is dit alles voor ons zeker niet, maar belangwekkend is het in hooge mate, omdat dit alles van die zijde wordt gezegd. Het levenswerk van mannen als Kuiper en Bavinck, die tegen elk insluipsel van het modernisme angstvallig hebben gewaakt, wordt hier wel schitterend gerechtvaardigd. En dat onze kerken ook thans nog op haar hoede zijn tegen alles wat ook maar van verre in die richting wijst of ons op dit hellend vlak zou kunnen brengen, is een zegen, waarvoor wij onzen God wel op de knieën mogen danken. De slotsom waar toe Hylkema dan eindelijk komt is deze, dat hij wijst op de noodzakelijkheid ook voor de Doopsgezinde gemeenten om weer meer het positieve Christendom naar voren te brengen. De Gasparin heeft eens in een preek, waarin hij de groote gevaren van een eenzijdig gevoelschristendom teekende, gezegd: „le sentiment tuera le sentiment“. Met een kleine wijziging zouden wij, met het oog op de innerlijke onhoudbaarheid van het subjectivisme insgelijks kunnen zeggen: „le sujet tuera le sujet“. Wat er van deze orthodoxe beweging onder de Doopsgezinden worden zal, valt nog moeilijk te zeggen. De kerkelijke redacteur van „Het Handelsblad“, waaraan ik bovenstaande stellingen van Hylkema ontleende, sprak reeds de vrees uit, dat zij „als een splijtzwaam zou kunnen werken in de Doopsgezinde Broederschap“ en er „het onheil ontketenen, waarvoor deze Broederschap in dezen chaotischen tijd van verwarring en verworping is bewaard gebleven, van den leer- en richtingstrijd“. Zij zal „de Doopsgezinden helpen aan quaesties-Geelkerken“.

Wij zien deze dingen anders. Zulke uitspraken uit een mond van iemand als Hylkema ontroeren. Ze zijn als de kreet van een ziel, die haar houvast heeft verloren. Ze zijn als de taal van een hart, dat, moe van het slingeren op de golven van het subjectivisme, vluchten wil naar de rots der eeuwen. De rots van het gezag van het evangelie van Jezus Christus, zooals dit door de belijdenis der kerk wordt uitgedragen in de wereld. Meer dan wij misschien denken, ziet de ziel van den modernen mensch verlangend uit naar den stem van geestelijk gezag.

T. FERWERDA.

1) Ik cursiveer. E.

UIT DE SCHRIFT.

Gedenk mijner...

En hij zeide tot Jezus: Heer, gedenk mijner, als gij in uw koninkrijk zult gekomen zijn. Lucas 23:42.

In den hof der kruiden voegen zich tusschen wie ervan genieten, ook zij, die gij eruit bereiden willen.

Ook uit den rijkdom der Schrift hebben zoo de menschen, waar zij hong heeft verborgen, gij willen zuigen. Zij hebben het ook gewild uit het verhaal van den moordenaar aan het kruis.

En zij willen het nog.

Die den dienst der gehoorzame daad hun God met schijn van recht hebben willen weigeren, die hebben gezegd: deze moordenaar heeft zijn toevlucht tot Christus genomen in het laatst van zijn leven; zoo kan dan ook nu nog, wie de oogen sluit, tot God vluchten; en wat zouden al die geboden voor wie „vergezelschaft is met de levenden“?

Zoo hebben zij den moordenaar van zijn vreeselijk kruis afgeleid, en hem als model genomen voor het ornament van de rustbank der antinomianische traagheid en onwilligheid.

Maar nu is het de tijd van de antinomianen in het rijk der gedachte. Er zijn er, die hun God, wederom met schijn van recht, den dienst der gehoorzame gedachte willen weigeren. En zij spreken: die moordenaar heeft zich het paradijs hooren ontsluiten, en zie, hij kende toch maar geen formulieren van eenigheid; en hij had zijn hersenen niet stomp gemaakt op dogma en belijdenis, op leer en leerbegrip. Wat zouden dan al die leerstellingen voor wie den bruidsdag der liefde Gods viert? Wie het leven en zijn eenheid grijpt, die acht de edicten van de belijdenis-makende gemeente maar ontheiliging en schemis. En in een warme opwelling van extase of van ontwording (God weet het) buigen ze zich tot den moordenaar over, die hun immers in het aangezicht niet weerspreken kan, en zeggen: wij willen uw broeders zijn; uw broeders in de machteloosheid, uw broeders in het niet-begrijpen, in het alleen maar voelen en hiden en versterken onder het oog van Jezus.

Nu moge God hun vergeven; want zij weten niet wat zij doen.

Waarlijk, zij weten het niet.

Zijn zij, die zoo spreken, niet juist dikwijls onder de menschen, die geen tien woorden kunnen zeggen, zonder dat het woord „spanning“ hun over de lippen komt? Hoort ge hen, dan moet ge hen zien, altijd gespannen. Hunner is de „levensspanning“, naar hun zelf-getuigenis.

Maar uit hun mond mogen zij worden geoordeeld.

Want wie van „levens-spanning“ geen pasmunt maakt, die mag tot hen zeggen: Julien gij, wat gij verkondigt, ook geweldt in uw hart, dan is voor u elke dag even critiek, als deze laatste dag van den moordenaar. Was hij in een crisis? Maar wie van levensspanning spreekt, die leeft elk moment als in de crisis. Was daar bij den moordenaar de spreuk: nu of nooit? Maar wie van God gejaagd is, en gespannen, die zegt het vandaag ook, die zegt het „nu“. Gespannen geesten zijn als de moordenaar: zij leven altijd onder het besef van: nu of nooit; alles of niets; het is hun altijd „nood“. Elk woord Gods is hun een ultimatum. En de „uiterste noodzaak“, — och ze zijn er altijd in, ze wandelen er mee naar het graf. Ze zijn altijd als de moordenaar: Heer, ik lig op mijn uiterste, en gij, Heere, hoelang?

Dus weten zij, die van „levens-spanning“ zich exemplen belijden, dus weten zij niet, wat zij doen, als zij den moordenaar gebruiken voor hun leer van dogmatisch indifferentisme, van verhoerlijking van het leven met terzijdestelling van den ijver Gods in de levr.

Want die moordenaar, deze man der uiterste noodzaak, hij heeft precies evenveel aangenomen, als hij maar even torren kon. Hij heeft aangenomen, ook niet zijn verbloedende hersenen, ook met zijn tegen den nevel vechtend verstand, juist zooveel als hij dragen kon, dragen kon van de waarheid, de ook verstandelijk aan te nemen waarheid omtrent Jezus Christus.

Hij spreekt van een koninkrijk; en Jezus komt in dat